

Vilje til at iværksætte vækst

– Vækstiværksættere skaber
innovation og værdi

DANSK HANDEL & SERVICE

Delanalyse til "Forretningsplan Danmark"

A. Iværksætteri – hvorfor nu det?

Der er godt gang i den danske økonomi med dygtige, produktive virksomheder, som skaber værdi og kapital til landet. De etablerede virksomheder er fundamentet for den danske velfærd.

Hvad skal vi så med iværksættere? Konkurrerer de ikke blot med de etablerede virksomheder, så den samlede produktion ikke bliver større, men blot omfordelt fra eksisterende til nystartede virksomheder?

Nej, markedet er ikke et nul-sumspil med iværksættere på banen. De rette iværksættere tilføjer ny energi, viden og produkter til markedet, så den samlede danske produktion bliver større.

Iværksættere sætter dynamik i et erhvervsliv, der hele tiden oplever virksomheder og produkter, der udfases. Fornyelse gennem nye virksomheder er afgørende for, at erhvervslivet udvikler sig.

“Iværksættere er vigtige for vores fremtidige velstand. De skaber både mange jobs og øget omsætning. Derfor er det vigtigt med opmærksomhed om og respekt for den indsats, som iværksætterne yder. Det skal give endnu flere lyst og mod til livet som iværksætter.”

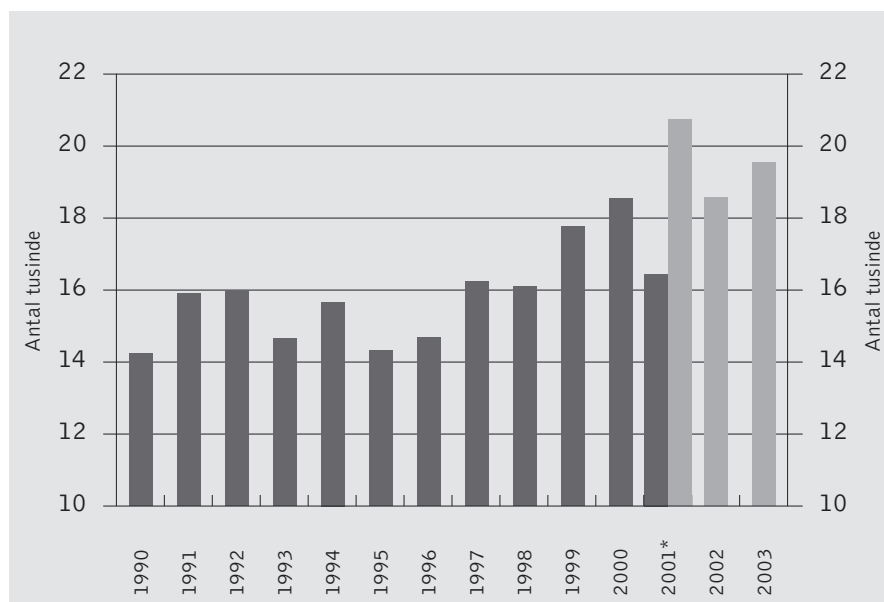
Økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen, 2005

Iværksætteres egen motivation for at starte virksomhed er begrundet i:

- at opnå en større grad af frihed, selvstændighed
- at skabe sin egen arbejdsplads og arbejdskultur
- at udbrede egen viden eller forretningsidé

Den motivation realiserede omkring 18.000 personer i 2003.

Tabel 1 – Antal nystartede virksomheder i Danmark i årene 1990 - 2003

Anm.: Nye virksomheder i 1990-2001 er firmaer, der er nyregistrerede for moms, ikke før har været drevet af en anden ejer, i anden ejerform under et andet firma eller af en personlig indehaver, der er registreret som momspligtig. Desuden udelukkes genstartere, omregistreringer, konkurser mv. *I 2001-2003 overgår tabellen til en ny statistik, så alle nye virksomheder også skal have fået et nyt registreringsnummer. Ydermere medtages eksisterende enheder, der får reel aktivitet.

Kilde: EBST (2004) og DST (2005c).

En særlig gruppe af iværksættere er vækst-iværksættere som præsterer en gennemsnitlig vækst i beskæftigelsen og omsætning på mere end 60 pct. i de seneste to år.

I 2002 var der godt 1.500 vækstiværksættere i Danmark, hvilket svarer til mere end 11 pct. af det samlede antal af iværksættere (Vækstrederegørelsen 2005, Økonomi- og Erhvervsministeriet).

For Danmark vil det være en gevinst at have flere vækstiværksættere af mange grunde. Den helt enkle grund er, at produktiviteten er væsentlig højere for vækstiværksættere end det gennemsnitlige niveau i den private sektor. Produktiviteten ligger således 30-40 pct. over den private sektor.

Kan vi skabe nogle rammer, som medfører, at antallet af vækstiværksættere fordobles, vil Danmarks BNP forøges med mere end 7 mia. kroner. Det svarer til en tredjedel Storebæltsbro - hvert år.

Det er dog ikke lige meget, hvilke brancher beslutningstagerne ønsker at stimulere med bedre rammer for vækst. Brancherne har forskellige vækstrater. Beslutningstagerne skal fokusere på de brancher, som i dag er i væksthumør, og stimulere dem til yderligere vækst.

Overordnet set er det servicesektoren, der oplever, at sektorens iværksættere har den største vækst. Den gennemsnitlige vækst for iværksættere inden for:

- Primære erhverv er 17 pct.
- Fremstillingsindustrien er 10 pct.
- Bygge og anlæg er 12 pct.
- Service er 18 pct.

I Vækstrederegørelsen fremhæves 10 underbrancher med en særlig andel af høj-vækstiværksætteri. Otte af dem er inden for handel og serviceområderne.

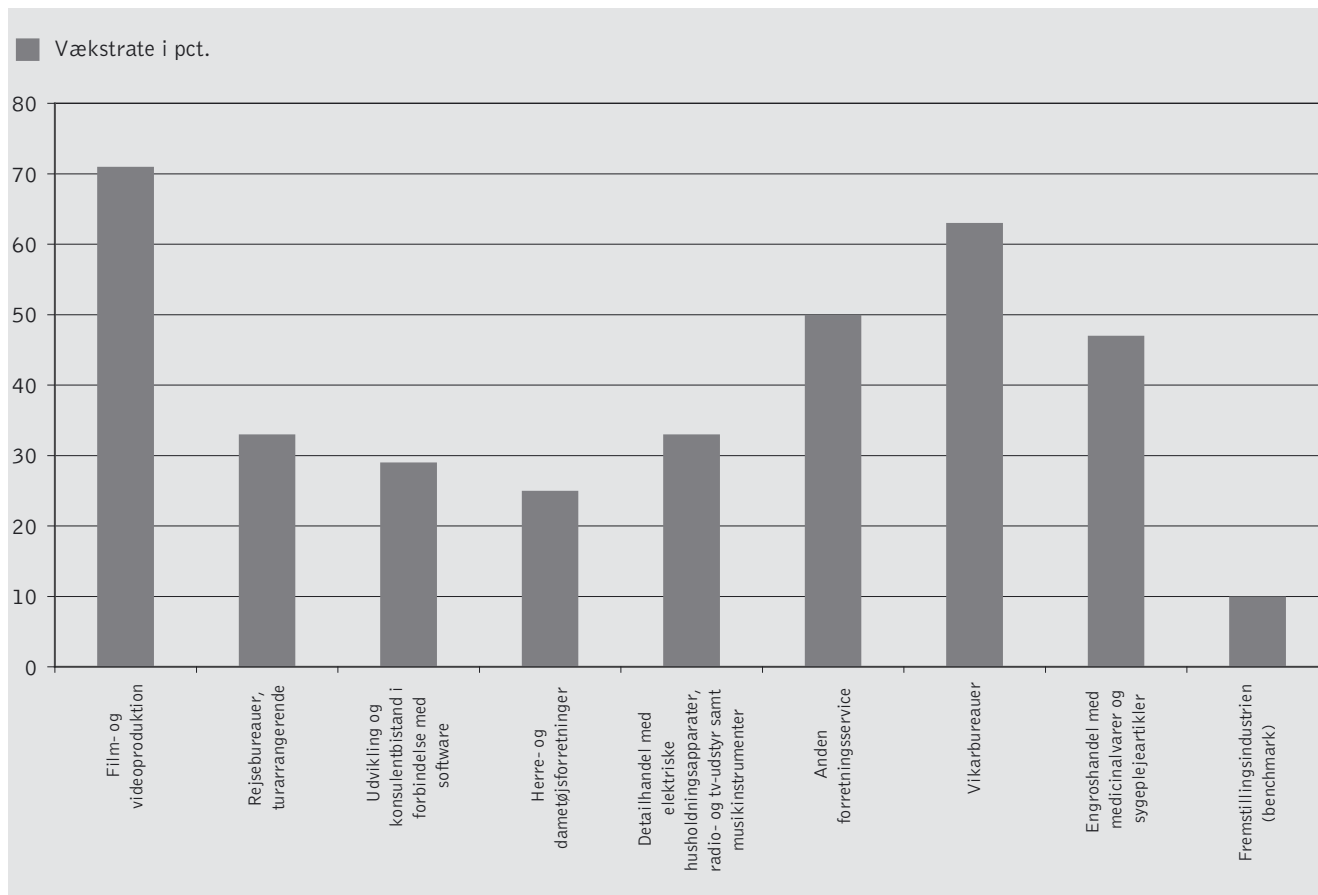
Tabel 2 – Andelen af vækstiværksættere i 2002

2002	Iværksættere (mindst 3 årsværk i 2000 og aktive frem til 2002)	Alle iværksættere
Antal virksomheder (juridiske enheder)	13.204	42.844
Antal vækstiværksættere	1.533	1.533
Andel vækstiværksættere pct.	11,6	3,6

Kilde: Økonomi- og Erhvervsministeriets Virksomhedsdatabase, Vækstrederegørelse '05.

Tabel 3 – Gennemsnitlig vækst for iværksættere inden for udvalgte brancher i 2001-2002

Kilde: Økonomi- og Erhvervsministeriets vækstreddegørelse '05.

Katalysator for innovation

Iværksættere skaber nye produkter og processer samt afprøver organisationsformer og markedsføring som de eksisterende virksomheder kan drage nytte af.

Eksisterende virksomheder kan aktivt tilegne sig ejerskab for det nye som iværksætteren har udviklet. Virksomheder vil nemlig have mulighed for at købe:

- Hele iværksætter-virksomheden
- Dets produkter og rettigheder
- Medarbejdere

Iværksætteren kan også være transformator af tjenester og produkter fra de etablerede virksomheder. Partnerskaber mellem større virksomheder og mindre iværksættervirksomheder er også en måde at skabe produktive relationer på. Det kan være, at den store virksomhed har et koncept eller en forretningsmodel, hvor iværksættervirksomheden sælger og tilpasser ydelsen lokalt.

Desuden er iværksættere dynamiske mindre leverandører, som gør arbejdsmarkedet fleksibelt.

Et udvidet vækstbegreb i netværkssamfundet

Et flerleddet vækstbegreb kan udfordre den traditionelle måde at tænke vækst, som udelukkende relateres til beskæftigelse og omsætning.

Pointen er, at en iværksætter kan have vækst med sine ydelser og produkter uden at genere en massiv merbeskæftigelse eller omsætning. Dette er særligt gældende, når iværksætteren er en "free agent", som ikke har samme fokus på traditionel vækst.

Elementerne i et flerleddet vækstbegreb er:

- Finansiell vækst
- Idé- og produktvækst
- Produktionsvækst (volumen)
- Produktionsevne
- Kvalitetsvækst
- Markedsvækst (antal markeder)
- Indtjeningsvækst

Et bredere blik for en iværksætters vækst, vil skabe større incitament til f.eks. at lave rådgivning inden for alle vækstelementer eller at opnå finansiering på baggrund af vækst inden for flere parametre.

Udviklet af David Madie, Startup Company

I Danmark er vi gode til at konceptualisere, organisere og markedsføre. Med det globale marked skabes der større rum for den gode idé og entreprenante person. Personen skal udover at være nytænkende og nyskabende have "konstant fleksibilitet, samarbejdsevne, globalt udsyn og næse for de nye erhvervsområder." Mandag Morgen "Fremtidens iværksættere" (2002).

Danskernes iværksætterpris 2005 til designer

I TV2's iværksætterprogram "Springet" vandt tøjdesigneren Line Hawaleschka "Danskernes iværksætterpris 2005". Med gå-på-mod og sans for design har Line skabt en god start i forretningen med en omsætning på 4,5 millioner kr.

Handels- og servicesektorerne er blandt dem, der oplever størst vækstiværksætteri. Disse sektorer skal derfor ydes samme opmærksomhed som f.eks. teknologi og "life science".

Hvad skal der til for at skabe vækstiværksætteri?

I de seneste år er den politiske diskussion om iværksætteri intensiveret og forgreningen af offentlige initiativer tiltaget. Alligevel er Danmark blandt de lande i OECD med de dårligste politiske rammebetingelser for iværksætteri.

De udtalte politiske visioner og idéer skal realiseres i konkrete handlinger – og ikke blot nye gode handlingsplaner!

De politiske rammebetingelser kombineret med en kulturel lav status for iværksættere bevirker, at Danmark er placeret som nr. 17 ud af 21 OECD-lande på iværksætterområdet, når det gælder etablering og vækst (FORA, 2003).

Tabel 4, side 6, sammenligner de politiske rammebetingelser blandt OECD lande. Sammenligningen sker med brug af fire udvalgte politikområder; offentlig regulering (konkurslovgivning og administrative byrder), skat (selskabsskat og indkomstskat), finansiering (venturemarkedet og exitmuligheder) og spin-offs (incubators). Tabellen viser, at Danmark placerer sig i den dårligste tredjedel (FORA, 2003).

Iværksætteri i hele værdikæden

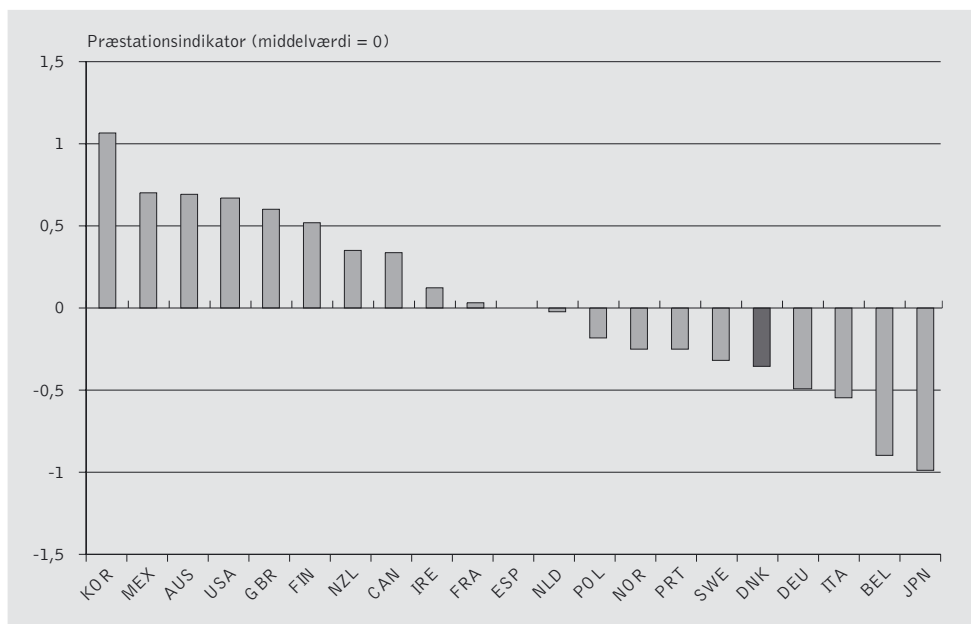
Iværksættere skal findes og udvikles i alle dele af værdikæden.

Figur 1. Værdikæden

Tabel 4 – Benchmarking af OECD-landenes rammebetingelser

Kilde: Et benchmarkstudie af iværksætteraktivitet - hvad kan Danmark lære, FORA, 2003

Vi vil derfor sætte fokus på tre emner:

- Kultur – vilje til sejr
- Kapital – bedre adgang til kapital og marked
- Rådgivning – lad private rådgive private

B. Vilje til sejr!

Der er behov for et kulturskifte, hvis antallet af iværksættere skal øges. Industrisamfundet havde den klassiske opdeling mellem otte timers hvile, otte timers fritid og otte timers arbejde. En opdeling mellem arbejde og fritid, hvor det ene er sjovt, og det andet er surt – en model og opdeling, der ikke fremmer iværksætteri og vækst.

Vi skal vinde på forandringsparathed og kreativitet. Vi skal hylde de mennesker, der virkelig skaber sig et indholdsrigt liv gennem deres daglige virke, fordi en sådan indsats og indstilling er væsentlige elementer i at skabe og udvikle en forretning.

Iværksætterkulturen i Danmark sammenlignet med andre lande

Danmark rangerer relativt lavt internationalt set. Blandt 30 OECD-lande er Danmarks position

- Nr. 22 for iværksætteradfærd
- Nr. 20 for værdsættelse af iværksætterrollen

Global Entrepreneurship Monitor, 2005

Vi skal fejre at turde tage en chance og skabe noget nyt.

Mental træthed

Den største fare for ikke at skabe noget stort – er at være tilfreds. Tilfredshed skaber stilstand og ikke en søgen efter det bedste. Udprægede tendenser i det danske samfund peger på et ønske om at bo i "Tilfredsberg", hvor status quo er lykken.

Iværksættere og iværksætterkulturen er med til at skabe dynamik på arbejdsmarkedet og i erhvervslivet med effekt på resten af samfundet.

Syn ude fra på Danmark og danskerne

”Nationen er blevet lidt for konservativ, lidt for forsigtig...danskerne mangler power”

Islændingen Jóhannes Jónsson, medstifter og best.medlem af Baugur Group. Gruppen investerer inden for detailhandel, services og ejendomme. Den blev etableret i 1993 og beskæftiger i dag 51.000 personer på verdensplan.

En nation, hvor det nyskabende ikke bliver hyldet, hvor de spændende initiativer ikke får lov at vokse, og hvor de evner, der gør os værdiskabende, ikke bliver værdsat. Det giver en meget vanskelig indstilling til arbejdet og gør os ikke konkurrencedygtige.

Forretning vs. stolthed

Iværksættere er ikke en entydig størrelse, og man har ikke identiske ønsker til, hvordan virksomheden skal udvikles. Derimod er der en god pointe i at forstå den forskellighed, som præger iværksættere.

Det er afgørende, at den fagligt entusiastiske iværksætter suppleres af andre kompetencer, så iværksætteren også formår at tænke stort på det forretningsmæssige område.

Ofte sætter fagligheden en stopklods for en driftig forretning, idet idémageren er for stolt til at skulle sælge. Det er derfor afgørende vigtigt, at dette manglende forretningsmæssige drive bliver tilført virksomheden.

Iværksætteren skal tænke stort - kunne lede, drive og udvikle en forretning. I mange situationer kan man med fordel koble forretningsiværksætteren med ”produkt-”iværksætteren. De har hvert deres drive i virksomheden. Uden forretningspersonen kommer produktiværksætteren aldrig ud over rampen og skaber vækst.

Alternativt kan produkt-iværksættere ofte med fordel lave et partnerskab eller helt outsource forretningsudvikling. Dette gør markedsføringen og salget mere fleksibelt.

Vitaminindsprøjtning til iværksætterfødekæden

Undervisningsministeriet har i ”Et handlingsprogram for dansk selvstændighedskultur: Iværksætteri og innovation” (1996) sat uddannelsessystemets kulturpræg i fokus. Her fremgår det, at hvert uddannelsesstrin har sin kulturelle rolle. Således udvikles (eller hænges!):

- Iværksætterkulturen i folkeskolen
- Innovationskulturen i ungdomsuddannelserne
- Selvstændighedskulturen i de videregående uddannelser

Allerede i folkeskolen skabes grobunden for kommende iværksættere. Udover en solid faglighed, er det derfor vigtigt, at eleverne bliver motiveret til at udvikle sig kreativt og skabe innovative elementer.

Det kræver, at elever tør lave fejl. I dag dæmper vi kreativiteten og innovation ind i den ensidige fokus på fakta og kanon. Kreativitet er ikke kun noget, der skal reserveres til folkeskolens billedkunst og musikfag, men skal være en integreret del af mange andre fag.

Ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser skal stimulere iværksætteri og skabertrangen. Vi skal have studerende til at se op over bogkanten, så der ikke skabes en falsk tryghed af bøgernes værn. Viden skal bruges og ikke blot læses. Universitetsmiljøet skal ikke være domineret af undervisere og forskeres syn på, at deres studerende kun bør blive ph.d.-studerende, gymnasielærere eller fuldmægtig.

C. Bedre adgang til kapital og marked

Afsætningsmulighederne er iværksætternes livsgrundlag. Udfordringen er etablering af salgskanaler og tillid hos kunderne – offentlige som private.

Det offentlige kan kick-starte en iværksættervirksomhed ved at entrere med den uprøvede virksomhed, og på den måde katalyseres virksomhedens adgang til markedet.

Der findes flere offentlige kapitalfonde, der har til formål at fremme iværksætteri og SMV'er i Danmark. Vækstfonden for iværksættere og Højteknologifonden for bl.a. SMV'er. Højteknologifonden har lovfæstet fokus på bio- og nanoteknologi og IKT.

Vækstfonden er fleksibelt opbygget uden på forhånd definerede investeringsområder. Alligevel har Vækstfonden valgt at satse på højteknologiske virksomheder inden for teknologi og "life science".

Vækstfonden og andre offentlige fonde bør satse på handels- og servicesektorene. De to sektorer demonstrerer evnen til at generere vækstiværksættere.

Offentlig/privat samarbejde

Den offentlige sektor kan skabe ny dynamik i deres produktion ved at privatisere en række af deres driftsopgaver.

På den måde kan lønmodtagere blive iværksættere. Det giver medarbejderne engagement og lyst til at udvikle servicen til gavn for brugere og samfund.

Når driftige medarbejdere løber panden mod "lønmuren" grundet de offentlige overenskomsters struktur, kan privatisering være en god vej for både det offentlige og medarbejderne.

For at sikre stabile forhold for tidligere medarbejdere vil en god fast kontrakt de første par år være en god start.

Stimulering af kulturen "vilje til sejr"

Overskudsgraden for vækstiværksættere er lavere end for iværksættere generelt set. Vækstiværksæt-

tere investerer midlerne i deres virksomhed med nye faciliteter og medarbejdere.

Det kan derfor overvejes, om man skal etablere nøje afgrænsede ordninger, hvor nye små og mellemstore virksomheder kan opnå en lettelse i beskatningen i opstartsfasen.

Vækstiværksættere skal have en længere horisont og tro på, at virksomheden bliver en succes. Der er derfor behov for at stimulere det personlige incitament til at investere i egen virksomhed. Det bør ske ved en nedsættelse af topskatten, så både vækstiværksætteren selv og virksomhedens medarbejdere ser en fordel i at yde en ekstraordinær indsats.

Dermed kan skattebilletten stimulere viljen til sejr.

Se ud over grænserne – (re)born global

Mange iværksættere har fortsat fokus på hjemmemarkedet. For nogle typer af iværksættere er deres marked helt naturligt lokalt, men flere skal udfordres til at kigge op og se ud over grænserne. Handelshøjskolen i Århus (oktober 2005) har dokumenteret, at mindre end halvdelen af virksomhederne var begyndt at sælge internationalt inden for de første tre år.

Desuden viste analysen, at iværksættere primært er traditionelle "salgsfolk" forstået på den måde, at deres salg begynder i det geografiske nærrområde inden de går længere ud.

Markedet for vækstiværksættere er større end de geografiske nærrområder. Markedsmulighederne i de tidligere østeuropæiske lande, Sydøstasien og Kina bør tænkes ind som naturlige afsætningsmuligheder for iværksætters produkter og ydelser.

Tænk eksport fra start!

Virksomheder, der eksporterer fra etableringen, har større sandsynlighed for at overleve. Samtidigt har de en større vækst end virksomheder, der starter uden eksportfokus. Andelen af virksomheder, der eksporterer fra starten, er steget lidt (fra 5 pct. til 6 pct.) siden 1996.

Erhvervs- og Byggestyrelsen, 2005

D. Lad private rådgivere private

Det offentlige har opbygget hjemmesider som startguiden.dk og finansieringsguiden.dk, som kan hjælpe iværksættere på vej.

Endvidere tilbyder mange offentlige instanser i dag rådgivning til iværksættere.

Der er dog tre systemfejl i denne nuværende indsats:

- Mange, men ukoordinerede tiltag
- Offentligt ansatte rådgivere private iværksættere
- Rådgivningen har udgangspunkt i teknologisk og naturvidenskabelig viden.

Der er en skov af offentlige tiltag til iværksættere. Indsatsen skal for fremtiden være mere fokuseret og koordineret. Det vil hjælpe iværksætterne til at finde frem til rådgivningen.

Offentlige rådgivere har begrænset viden og erfaring med at etablere og drive kommercielle virksomheder. De kender love og regler, administrative procedurer og praktiske hindringer for at starte en virksomhed, men har kun begrænset kendskab til virksomhedsdrift.

Rådgivningen bør privatiseres, så private rådgivere hjælper private iværksættere - især med forretningsudvikling.

Rådgiverne har primært specialiseret viden om iværksættere på det tekniske og naturvidenskabelige område. Hvis vi for alvor skal høste frugterne af iværksætteri, skal rådgiverne klædes på med en bredere indsigt i og kendskab til forretningsdrift i samtlige dele af værdikæden.

Mentor, rollemodeller, netværk med nærhed og indsigt er troværdig og operationel rådgivning. Incitamenterne skal styrkes for de rette organisationer og aktører, således at netværk på tværs af iværksættere og eksisterende erhvervsledere skabes. For mange iværksættere vil det være en "guldgrube" fordi det vil generere videndeling, samt muligvis skabe adgang til større marked og kapital.

E. Succesfulde vækstpolitiske initiativer

Initiativer til at understøtte iværksættere skal tage afsæt i "kundens" behov - iværksætterens vilkår og ikke i de offentliges systemer. Vi skal turde at give rum og plads til udvikling og udsyn i uddannelserne, adgang til markederne, mulighederne for finansiering og ikke mindst fremme lyst og vilje til at skabe.

Konkret skal vi pege på 27 initiativer til iværksættelse.

Adgang til kapital

- De danske venturefonde er internationalt set små, og de danske pensionskasser investerer primært i udlandet. Pensionskasserne skal have et skattemæssigt incitament til at investere i dansk erhvervsliv – her særligt iværksættervirksomheder.
- Etablering af en ny venturefond bestående af innovationsmiljøer, universiteter og Vækstfonden. Målet er at skabe en bedre kommercialisering af universiteternes forskning og innovationsmiljøernes udvikling.
- Mulighed for at en virksomhed i sine første leveår bliver beskattet på en måde, så det bliver nemmere for virksomheden at konsolidere sig.
- Skattelettelser på topskatten skal gennemføres for at øge incitamentet til at tage risici og øge arbejdsevnen.
- Større fradrag på etableringskontoordningen, således at nuværende lønmodtagere kan få større incitament til spare op til etableringen af egen virksomhed.
- Styrke erhvervslederens incitament til at sætte sin personlighed ind over for finansieringsinstitutter for at lette adgangen for en iværksætter.

Uddannelse

- Læreruddannelsen skal have fag om iværksætteri og innovation, så kommende folkeskoleelever kan motiveres bedre.
- Der skal udvikles en akademisk iværksætterportal, der som nyt mødested på nettet for studerende, brugere og aftagere skal øge de unges interesse for iværksætteri.
- Alle ungdoms- og erhvervsuddannelser samt videregående uddannelser skal tilbyde fag om iværksætteri og innovation.
- Universiteterne og andre videregående uddannelsesinstitutioner skal samarbejde om at etablere iværksætterkuvøser med udgangspunkt i regionale erhvervsmæssige styrkepositioner.
- *Alle* studerende skal have mulighed for iværksætterpraktik – i kommercielle virksomheder og offentlige virksomheder, i iværksættervirksomheder, innovationsmiljøer samt mindre eller mellemstore virksomhed.
- Årlige sommerskoler på alle uddannelsesniveauer, hvor iværksætteri og innovation stimuleres.

Kultur

- Vi skal skabe et samfund, der stimulerer til mod, virkelyst og skabertrang.
- Iværksætterkulturen og intrapreneurship skal styrkes i de offentlige myndigheder. Samfundet har brug for en innovativ offentlig sektor.
- Ledige som er potentielle iværksættere, skal møde større motivation i AF og fagforeningerne for at starte selv.
- TV-programmet "Springet" var med til at fremme iværksætteri – mere mediefokus på de spændende, kreative satsninger, folk tager som iværksætter.

Hele værdikæden

- Vækstfonden skal etablere en søjle af portefølgevirksomheder inden for handel og service. Innovationsmiljøernes kompetenceprofil skal udvikles til gavn for ikke-teknologiske iværksættere.
- For at lette adgangen til eksportmarkedet for de voksende iværksættervirksomheder inden for handel og service skal de eksisterende "Born global" programmer under Danmarks Eksportråd udvides fra højteknologi og kulturområderne til handel og service.
- Mangfoldigheden i det danske samfund skal bruges fremadrettet, således at indvandrere og efterkommeres viden, sprog og kontakter til hjemlandet udnyttes. I et globalt marked vil det være en stor fordel at have global indsigt med lokalt input. Derfor skal indvandrere og efterkommere lettere kunne kobles på iværksættervirksomheder, som vil udenlands.

Rådgivning

- Al eksisterende offentlig rådgivning skal kortlægges, og en samlet strategi skal føre til koordinerede indsatser. Arbejdsdelingen mellem stat, region, og kommune effektiviseres og optimeres. En ny infrastruktur med iværksætteren i centrum skal etableres.
- Rådgivere i Danmark skal have blik for det globale marked - og ikke kun baggården og det lokale marked.
- Den offentlige rådgivning skal privatiseres, så de private virksomheder rådgives af andre private virksomheder. Indføring af "rådgivnings-klippe-kort" for iværksættervirksomheder.
- Der skal etableres mentorordninger mellem iværksættere og nuværende erhvervsledere med erfaring i ledelse, strategi, finansiering og vækst - en ikke-finansiel "business angel".

Adgang til marked

- Offentlige myndigheder skal stimulere iværksætteri ved at have leverandørkriterier, som ikke hindrer købet af en iværksætters ydelser eller produkter.
- Bedre mulighed for genstart. Den iværksætter, som måtte lukke sin første virksomhed, har lært meget, som kan bruges igen. Som opfølgning på de fornyligt forbedrede regler om gældssanering, skal sagsbehandlingstiden omkring konkursboet forøges væsentligt. Inden konkursboet er opgjort, kan iværksætteren ikke genstarte.
- Patenteringen af iværksætterens produkt skal lettes, og omkostningerne skal minimeres.
- Danmarks Eksportråd skal være primus motor for at bygge international bro mellem danske iværksættere og udenlandske markeder.

Dansk Handel & Service
Vester Farimagsgade 19
1506 København V

Telefon 33 74 60 00
Telefax 33 74 60 80
E-mail dhs@dhs.dk
DHS.dk